

Določevalni ključ: MRAVLJIŠČARJI SLOVENIJE

Besedilo: Barbara Zakšek

Ilustracije: Mojca Vek

Mravljiščarji (*Phengaris/Maculinea*) so metulji iz družine modrinov (*Lycaenidae*). V Sloveniji živijo 4 vrste mravljiščarjev: veliki (*P. arion*), strašničin (*P. teleius*), temni (*P. nausithous*) in sviščev (*P. alcon*) mravljiščar. Do nedavnega so tudi rebelovega mravljiščarja (*P. rebeli*) obravnavali kot vrsto, vendar so na podlagi genetskih raziskav ugotovili, da gre zgolj za ekotip sviščevega mravljiščarja. Na podlagi teh raziskav je prišlo tudi do preimenovanja rodu, vendar ime *Maculinea* zaradi svoje prepoznavnosti še vedno ostaja najbolj razširjeno in uporabljeno.

Mravljiščarji so eni največjih modrinov pri nas. Zgornjo stran kril imajo obarvano modro do rjavo. Na spodnji strani kril pa je prisoten vzorec pik značilen za večino modrinov, vendar brez prisotnih oranžnih lis na robu kril.

Mravljiščarji, kot pove že njihovo ime, so v svojem življenjskem krogu močno

povezani z mravljami. Gosenice mravljiščarjev daljše obdobje preživijo v mravljiščih rdečih mravelj (*Myrmica* spp.), kjer se prehranjujejo, zabubijo in tudi preobrazijo v metulja. Poleg mravelj pa mravljiščarji za svoj razvoj potrebujejo tudi točno določeno rastlinsko vrsto, na katero samice odložijo jajčeca in s katero se na začetku svojega življenja prehranjujejo gosenice. Gosenice strašničinega in temnega mravljiščarja se prehranjujejo z zdravilno strašnico (*Sanguisorba officinalis*) in zato ju najdemo na vlažnih travnikih. Gosenice velikega mravljiščarja se prehranjujejo z materino dušico (*Thymus* spp.) in navadno dobro mislijo (*Origanum vulgare*), zato ga najdemo na suhih travnikih. Sviščevega mravljiščarja pa lahko najdemo tako na vlažnih travnikih, kjer se gosenice prehranjujejo z močvirskim sviščem (*Gentiana pneumonanthe*), kot tudi na suhih travnikih, kjer se prehranjujejo z navzkrižnolistnim sviščem (*Gentiana cruciata*). Že prisotnost hranilne rastline tako lahko nakazuje na

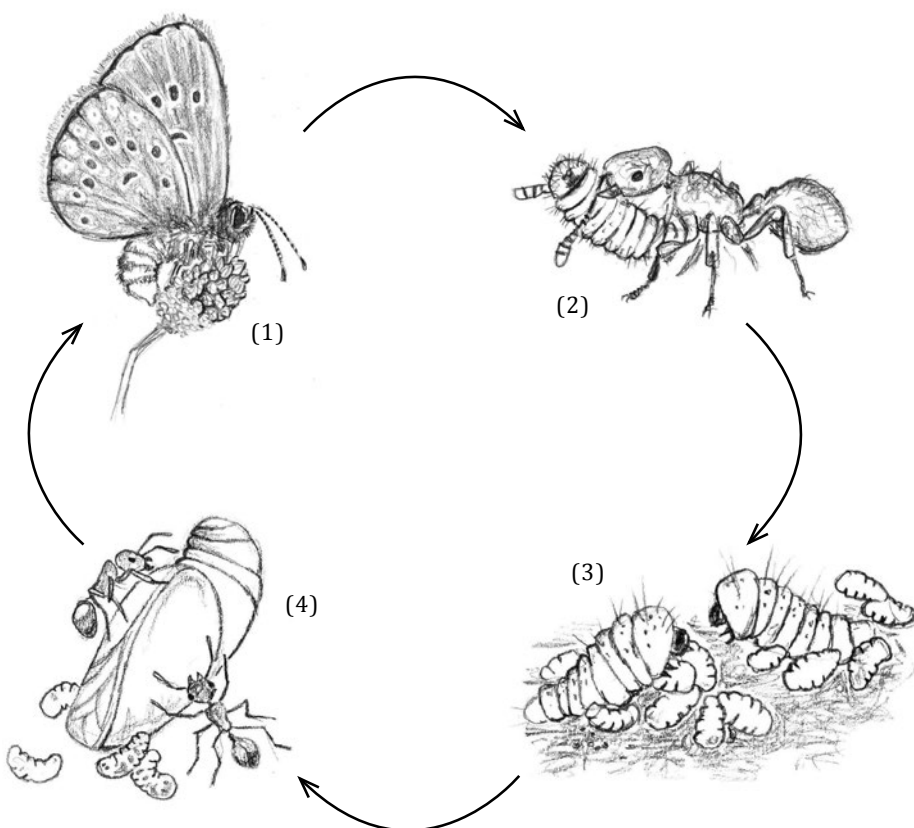
potencialno prisotnost mravljiščarjev na določenem območju. Zato nam bo v veliko pomoč tabela na strani 26, kjer so povzete glavne značilnosti mravljiščarjev.

Zaradi tako specifičnega življenjskega kroga, v katerem za svoj razvoj potrebujejo točno določeno rastlino in tudi rdeče mravlje, so mravljiščarji eden izmed najbolj ogroženih rodov metuljev v Evropi. Tudi v Sloveniji spadajo med ogrožene vrste metuljev, saj so vse uvrščene na Rdeči seznam metuljev Slovenije. Vse vrste so prav tako zavarovane. Veliki, strašničin in temni mravljiščar pa so navedeni tudi v Direktivi o habitatih in Bernski konvenciji.

V Društvu za proučevanje in opazovanje metuljev Slovenije (DPOMS) zbiramo podatke o prisotnosti mravljiščarjev in njihovih hranilnih rastlin v naravi, saj lahko z boljšim poznavanjem razširjenosti teh vrst pripomoremo tudi k njihovemu ohranjanju.

ŽIVLJENJSKI KROG STRAŠNIČINEGA MRAVLJIŠČARJA

Samice odložijo jajčeca na cvetove zdravilne strašnice (*Sanguisorba officinalis*) (1), s katerimi se v začetnih fazah hranijo gosenice. Gosenica po tretji levitvi pade na tla, kjer jo morajo najti mravlje iz rodu rdečih mravelj (*Myrmica* spp.). Te jo zaradi kemične mimikrije zamenjajo za svojo ličinko in odnesejo v svoje mravljišče (2). V mravljišču se gosenice prehranjujejo s plenjenjem zaroda mravelj (3). Gosenice ostanejo v mravljišču približno deset mesecev; tam tudi prezimijo. V zgornjem delu mravljišča se gosenice zabubijo (4) in po dveh do treh tednih, ob koncu junija, iz bube prileze odrasel metulj.

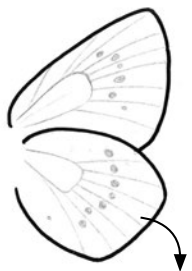

DOLOČEVALNI KLJUČ:

1. A.) Submarginalne pike na spodnji strani obeh kril v dveh vrstah (i) ali pa niso prisotne (ii) 2
 B.) Submarginalne pike na spodnji strani obeh kril v eni vrsti (iii). Druga, ne preveč jasna vrsta pik je lahko prisotna na sprednjem krilu 3

(i) submarginalne pike v dveh vrstah

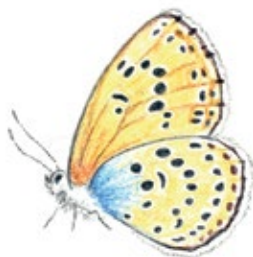

(ii) submarginalne pike odsotne

(iii) submarginalne pike v eni vrsti

2. A.) Submarginalne pike v dveh vrstah na spodnji strani obeh kril veliki mravljiščar (*Phengaris arion*)

submarginalne pike v dveh vrstah

samec

samica

- B.) Brez submarginalnih pik, spodnja stran kril čokoladno rjava temni mravljiščar (*Phengaris nausithous*)

samec

samica

3. A) Zgornja stran vijoličnomodre barve, brez črnih pik sviščev mravljiščar (*Phengaris alcon*)

samec

samica

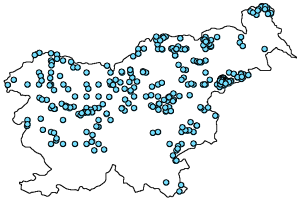
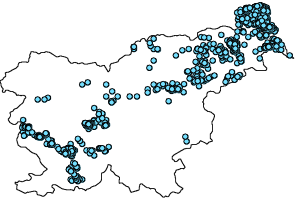
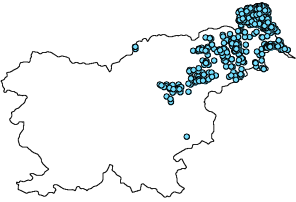
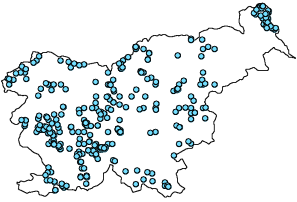
- B) Zgornja stran kril svetlo modre barve z jasno izraženimi črnimi pikami strašničin mravljiščar (*Phengaris teleius*)

samec

samica

slovensko ime	veliki mravljiščar	strašničin mravljiščar	temni mravljiščar	sviščev mravljiščar
strokovno ime	<i>Phengaris arion</i>	<i>Phengaris teleius</i>	<i>Phengaris nausithous</i>	<i>Phengaris alcon</i>
fotografija	 Foto: Nika Kogovšek.	 Foto: Barbara Zakšek.	 Foto: Barbara Zakšek.	 Foto: Rudi Verovnik.
razpon kril	40–45 mm	33–37 mm	31–35 mm	33–37 mm
razširjenost v Sloveniji	 Zemljevidi: Center za kartografijo favne in flore.			
čas letanja	konec junija—sredina avgusta	konec junija—sredina septembra	začetek julija—sredina septembra	junij—začetek septembra
habitat	suhi travniki	vlažni in močvirni travniki	vlažni in močvirni travniki	vlažni in močvirni travniki ter suhi travniki
hranilna rastlina	materina dušica (<i>Thymus</i> sp.) Foto: Darja Erjavec.	zdravilna strašnica (<i>Sanguisorba officinalis</i>) Foto: Barbara Zakšek.		navzkrižnolistni svišč (<i>Gentiana cruciata</i>) Foto: Branka Trčak.
	navadna dobra misel (<i>Origanum vulgare</i>) Foto: Monika Podgorelec.	 Foto: Branka Trčak.	 Foto: Barbara Zakšek.	močvirski svišč (<i>G. pneumonanthe</i>) Foto: Barbara Zakšek.